

Az erdészet és a népnevelés.

Irta: Arató Gyula m. kir. erdész.

Az östermelési ágak bármelyikét tekintsük is, a gazdasági tevékenységben a legközvetlenebb s a mértékére nézve is nagy szerep mindenütt a nép számára jut ki. Nagy szerepet visz a nép, mint birtokos, és még nagyobbat s hasonlítottanul nagyot, mint munkás. Már ebből az általános tapasztalható körülményből kiindulva sem tartjuk mellékesnek, hogy ilyen fontos szerepre hivatott népünk a műveltségnek milyen fokán áll, mert tagadhatatlan, hogy az eredmény jósága feltételezi az eszközök jóságát és az eljárás módjának helyességét, s épen e miatt bizonyára nagyon sok függ a nép műveltségének alacsonyabb vagy magasabb voltától arra nézve, hogy az a vagyon, mely a birtokos rendelkezésére áll s az ő kezelésére van bízva, azok a nyers anyagok, melyekből az emberi munkának avagy az ember kezétől kormányzott bármely erőnek ráfordítása útján a különféle szükségleteket fedező termények előállítatnak és a természetnek ama, régi rejtekükből előcsalt hatalmas erői, a miket az emberiség lassankint szolgálatába kényszerített, vajjon milyen mértékben s egyszersem mind milyen módon használtatnak fel közös javunkra?

Vagy nem nagy különbséget tesz-e az, ha a bányász vagy a közönségesebb köfajtó egyedül a súlyos, izomfeszítő s fárasztó csákányra utalva, ennek számtalan csapásaival kénytelen apránként kivájni a hasadékokat, mely a sziklatömböt az anyatestről napok munkája után fogja csak leválasztani, míg ugyanazt az eredményt a másik, alig egy órai előmunkája végén, robbantó anyagával egy pillanat alatt eléri? Vagy az alvidék oláhparasztja földjét csak turkáló

faekéje után remélhet-e olyan termést, mint ha annak módja szerint jól felszántaná? S hogy a számtalan, fel-
említésre kínálkozó példa közül még csak egyet, közelről
érdeklőt mondjak, mennyi föld hever mostohán, elhanya-
goltan, melynek csenevész bokrai csak hazudják az erdőt,
melynek színét a nyár hevében kiégett fű helyén marhá-
nak tápot nem adó moha s zuzmó fedi, vagy melyről
özönnel ömlik alá a várva várt eső vize, az áldás mellett
átokul odahasítva a vizmosást a lankás hegyoldal szántó-
jába, s meghintve kötörmelékkal az ember kezei által előbb
gabonával behintett földeket.

De nehogy félrevezessek e példákkal valakit. Vissza-
hatólag okok is ugyan mindezek, de én még csak ilyen
visszaható okok gyanánt sem, hanem csupán jelen-
ségek, okozatai gyanánt kívántam felemlíteni annak az al-
p-oknak, melyből erednek s melyet visszahatásukkal természet-
szerüleg erősbitenek. S azért ne ott kezdjük, az egyes jelen-
ségeknél, a bajok orvoslásának lehetőségét s érdemes voltát
s módjait bírálni, keresni, amiként a jó orvos sem a járulékos
bajokat veszi előbb s külön-külön kezelés alá, hanem a jelen-
ségek benső, közös eredetét kutassuk s ha lehet, oda-
csepegtessük a gyógyító balzsamot.

Ha ezzel a célzattal s egyszersmind jó szándékkal
nézzük az említettem s az ezekhez hasonló példákat,
népünk műveltségi foka megnyugvással, sajnos, minket
el nem tölthet; a hiány az erkölcsiség és a gazdálkodási
érzék tekintetében egyaránt megvan s még nagyobb a
vagyongazdálkodásnál mellőzhetlen takarékosági és üzleti
érzékben.

Már a priori föltehető volna, hogy a népnek a maga-
sabb társadalmi osztályok mögött való ily értelmű elmarad-
ottsága annak a nevelésnek tulajdonítható, melyben

részesült. E feltevést azonban kimagyarázni is s megindokolni is lehet.

Mit tanul a nép iskoláiban? S ha ott olvasni, írni megtanult, mi tartja őt meg az olvasás, írás gyakorlatában? Mi sulyt fektetett a régibb népoktatás a jelzettem hiányoknak, mik a gazdasági irányu műveltség tekintetében mutatkoznak, pótlására? S kitől tanult a nép gyermeke s maga a nép, ha már az iskolának sötét vagy legalább homályos, ködös falai közül az életbe kilépett? Az élettől?

Igen, az élet sokra megtanít. De ez a sok mind elmellőzhetlenül szükséges ahoz, — s legalább is nagyon kevésse több annál, — hogy megéljünk. Hol van a tudásban való gyarapodás, honnan ered a küzdelmek terheinek megkönnyebbülése, az életszükségletek kielégítésére való tökéletesebb módok megismerése, hol van a megszerzett vagyon biztosságának emelése? . . . Mindezeket a nép, melynek szeme, kivált ezelőtt, alig látott s alig lát ma is faluja határain tul s melynek füleibe jó tanács csak hasonló szörü, jó szomszédja szájából jut, mindezeket csak a magasabb értelmiségü osztályoktól s emezek kezdeményezésére, unszolására sajátithatja csak el, s nélkülözte és sajnálkozástalanul, mert öntudatlanul, nélkülözni fogná folyton, hacsak a magasabb értelmiség, saját hasznát is meglátva segítségében, a mit nyujt, a néphez oktatólag nem közeledik. A művelődés a műveltségen épül fel, s továbbfejlődésének önmagában birja ösztönző ingerét; a hol a gyökérzet gyér, s a törzs gyenge, sem a növés, sem, s még kevésbé, a gyümölcsözés gazdag nem lehet.

S a feltevést, a mi a jelenségek után ítélve már a priori helyesnek kínálkozott, már való tények is igazolják. Ott van a vándortanítók intézménye, mely épen arra

hivatott, hogy egyes gazdasági ágakra szorítkozva pótolja az annak körében felismert hiányokat; ott vannak az alsóbb gazdasági iskolák, melyek célja az, hogy a nép között terjesszék az öntudatos gazdálkodásnak hasznos ismereteit s a tudás világosságával az érzéklő s oknyomozó értelmesség melegét öntsék a mult ósdi, megrögzött szokásainak ködös hidegébe; ott van a törvényhozásnak ama többféle rendelkezése, melyek a műveltség bizonyos mértékéhez, a gazdasági ismeretek bizonyos kiterjedtségéhez, az értelmesség s az erkölcsös felfogás bizonyos emelkedettségéhez kötik a különben egyszerű hivatásu olyan közegeknek szolgálatba fogadhatását, kik a nép rétegeiből származva, szolgálatuk teljesítése közben utóbb is folytonos érintkezésben maradnak a néppel, minők pl. az erdőőrök, s a minők a vadőrök, lesznek; ott van ezenkívül számtalan oly értelmű törvényes intézkedés, melyekből a valójában felületes, de másfelől kákán is csomót kereső s a jó indulatban és komoly megfontolásban szegény bírálgatók épen megfordítva a nép érdekeinek megcsorbitását, a szabad gazdálkodás káros korlátozását, a gazdafevékenység szabad fejlődésének elnyomását szeretnék kimagyarázni, de melyek igazán a nép érdekét s annak gazdasági művelődését célozzák, a szabadság korlátozásával ennek szűkebb mederbe szorítása útján még inkább elősegíteni kívánt tevékenységet a helyesebbnek megismert irányba terelni akarják; minő pl. maga az erdőtörvény, a halászati, a vadászati törvények, a minő az új mezőrendőrségi törvény s számos kormány-intézkedés a különböző gazdasági ágak, az állategészségügy stb. terén; ott van, hogy ismét az erdőszet körében mutassak reá egy igen szép s nagy példára, a községi s más hitbizományszerű kis erdőbirtokoknak államerdőszet által való kezeltetése, mely intézménynek üdvös hatása a nép erdőgaz-

dasági szempontból vett nevelésére mindinkább növekedik. S vajjon a létrejött egyesületek, melyek egyes vidékekre vagy az ország egész területére kiterjeszkedve céljaikat előre megkeresték s kijelölték, nem vették-e fel megalkulásuk alkalmával elsőrendű céljaik közé a nép gazdasági nevelését, mivelhogy szemükbe ötlött a nevelés szüksége, amit a népoktatás korábbi módja és mértéke el, bizony, nem enyésztetett.

A népoktatás módját és mértékét méltán felpanaszolhatjuk; és a mi szempontunkból — kik nagyon meg tudjuk becsülni az igaz vallásosság nagy értékét a népnél, s a jelenleginél még nagyobb sikerünek óhajtanók a vallás-erkölcsi érzék nevelését a természettől s foglalkozásánál fogva durvább lelkületű földmives, munkásosztály körében, de e kettőt együttesen s mértékén túl sem tarthatjuk a gyakorlat, az élet számára elégnak, — a népoktatásnak mai eszközei és iránya is komoly bírálattal s hibáztatással volna illelhető, mert körében célját nem egész teljességében keresi s nem az igazi szükség kielégítését szolgálja. Másfelől azonban igazságtalanok lennének, ha az állapotok bírálatának éle elől, ha mikor felénk is fordul, kitérni igyekeznénk.

Ma már különben, midőn a művelődésnek névtelen munkásai, ügyet vetve a nagy részében szellemi élvezetek nélkül, helyesebben mondva, egészséges szellemi foglalkozás nélkül szükölködő népre, a ponyvának erkölcsölő méreggel telt férczmunkáit jóra való tartalmu népolvasmányok terjesztésével ellensúlyozni megkísérelték s az egyszerű, de hatásában mérhetlen sokat ígérő eszmét a társadalom elé vetették; midőn a jó talajra hullt jó eszme gyümölcséiképen egymásután kerülnek elő a nyomdák gépeinek hengerei közül a nép számára szánt olcsó „kalendáriumok“, a földművelők, az állatvédők stb. naptára, midőn száz-

ezrével hordja szét ingyen vagy potom áron gazdasági jó tanácsait, ismertetéseit a „Néplap“ s a ponyván erkölcsös tartalmu s köztük legismertebb s neves költőink, íróink tolla alól kikerült füzetkék hova tovább nagyobb számban foglalnak tért a haszonlesés szolgálatába szegődött ostobaság és lelketlenség szörnyszülőttei elől; mondom, ma már az állapotok birálatának felénk forduló éle elé bátrabban állhatunk, mert már nem illethet a vád, hogy semmit sem, vagy hogy igen keveset tettünk, csak az a kérdés vehető fel, hogy elég-e a mérték, melylyel ma a nép számára mérünk, nem tökéletesbithető-e céljához s a szükséghez mérten a mód, melyet alkalmazunk?

Ha általánosságban, a miként eddig, az összes gazdasági ágakra kiterjeszkedőleg irtam, fogom fel a kérdést, a mérték nagyságában ép oly kevésbé tudnék megnyugvást találni, mint, ha csupán a minket legközelebről érdeklő ágra, az erdészetre szoritkozom. A felelet megadásában s tovább fejtegetésében tehát nem is tekintek mást, mint az erdészetet, melynek érdekeit szeretném legelső sorban szolgálni azzal, ha fejtegetésem a t. olvasók figyelmét magára vonná, helyeslésüket megnyerné s a mi fő, az általam felvetett nem új, hanem meghonosításra érdemeseknek talált megvált eszméknek támogatására reábirná.

Hogy a népnek józan s célttudó nevelése, mivelése, miben s miként lehet hasznára az erdészetnek; hogy hol, miért és mennyire szükséges és nem csupán csak kívánatos ez: tárgyalnom egyfelől azért nem kell, mert vázlatosan már az eddig mondottak is megvilágítják e felől szerzett tapasztalataimat és régóta táplált meggyőződésemet, a miket itt még felsorolhatnék s a minek itt még kifejezést adhatnék; másfelől a t. olvasók, ma is közel a néphez,

napról-napra szemük előtt látják a megújuló s megismétlődő példákat; közvetlenül s így legmeggyőzőbb erejükben kapják a folytonos tapasztalásnak benyomásait.

Ezekre hivatkozva, mint a mik annak idején velem is közelebbről megismertették a nép műveltségének hiányait s megtanítottak arra, hogy a népnevelést, mint módjával minden gazdasági ágak igen hasznosan alkalmazható eszközét, méltányolni tudjam: bátran állithatom, hogy ahhoz az eredményhez mérten, amit ezen a téren elérni lehet és kell is, a gazdasági ágak magukban, s köztük az erdészeti is, a nép iránt tagadhatlanul ápolt jóindulatuknak teljesen megfelelő s kielégítő mértékben és módon még nem adtak kifejezést s hogy a mit tenni kezdetek, nemcsak állhatatosan folytatni kell, hanem a lehetőség mértékéig előbbre s előbbre hatolva, a megkezdett munkát új és mind jobb módok keresésével s alkalmazásával még sokkal szélesebb mederre fejleszteniök kell.

Eként körvonalazott benső meggyőződésemből folyólag dolgoztam ki s terjesztettem mult évi deczember hónap 1.-én ama javaslatomat az orsz. erdészeti egyesület elé, melylyel egyesületünk igazgató-választmánya f. évi június hónap 26-án tartott ülésében, mint az ülés tárgysorozatának VI. pontjával (l. Erd. L. VI. f. 520. és köv. old.), foglalkozott. Hogy mit tartalmaz javaslatom s mily sorsban részesült, annak részletezése helyett az említett választmányi ülés jegyzőkönyvére utalok, mely e tekintetben tájékozást nyújthat; de másfelől szükségét érzem, hogy őszinte köszönetet mondjak e helyen — korántsem a magam érdekeltségét tekintve első sorban, hanem az ügy érdekét — egyrészt a javaslat megvizsgálására hivatott bizottságnak s az igazgató-választmánynak, hogy a felvetett kérdéssel oly annyira nagy jó akarattal foglalkozott, hogy

ezzel a beható foglalkozással a javaslat tovább fejtésére igen jó, újabb eszméket pendített meg, másrészt egyesületünk titkárságának azért a támogatásért, melylyel a javaslatot a siker felé elősegítette.

Viszont nem hallgathatom el, hogy — talán nem eléggé világosan előadva — a javaslatban több olyan gondolat is helyet foglal, melyet magam fontosaknak tekintek, de melyek az adott véleményekben nem érintettek, s ennek következtében a jegyzőkönyvben sem jutottak kifejezésre. Ha a javaslatoknak az igazgató válaszmány határozata szerint való életbeléptetését augusztusi közgyűlésünk elrendelné, később bizonyára nyílik alkalom a tényleg tárgyaltakon kívül eső eszmék felszínre hozásának s megvalósításának megkísérlésére; azonban jelen értekezésemnek egyik nyilvánvaló célja az levén, hogy a javaslat sorsát a közgyűlés alkalmára pártfogásnak, támogatásnak keresésével s megnyerésével egészen biztosítsam, a következőkben ama gondolatokkal kívánnék foglalkozni: a mik a javaslatnak támogatására vagy ugyanannak ellenében felhozattak s illetve mint előnyös vagy hátrányos körülmények, felhozhatók.

Egyelőre csak a már tett javaslat szűkebb határait szorítkozva, megjegyezhetem, hogy ama költségeket, a mik az erdőgazdasági vonatkozású népolvasmányok kiadásával járnának, mindenesetre számításba kell venni. Kétségtelenül helyes másrészt az az elvi megállapodás, melynek megfelelően a kiadni szándékolt kis munkák mégis egészen ingyen s majdnem tisztán az egyesület teherviselése árán fognak a nép kezéhez juttatni; mert bár e mód alkalmazása mellett legnagyobb a költség, s tehát az elviselhető tehernek mértéke legszűkebb körre szorítja a kezdeményezést: másfelől a leghatékonyabban s legköz-

vetlenebbül így felelhetni meg annak a czélnak, hogy a művek az olvasásnak ingerével s külső akadály nélkül jussanak a nép körébe.

De talán nem is lehetne meggyőző erővel megindokolni azt a szándékot, ha ilyen bárki részéről felmerülne, hogy az egyesület állandóan megmaradjon a kezdetnek jelzett útján. Nem hiszem, hogy ilyen szándéknak sok támogatója akadna, mert nem hiszem, hogy megismervén ama szélesebb körü akciónak vázlatosan kidolgozott tervét, melynek a tett javaslat csak alfáját képezi, valaki ezzel szemben egyesületünk elkülönített szerepléssel való működését továbbra is fentartandónak tartaná.

Mert csak legyen a csemete elültetve. Ha meggyökerezett, tovább ápolására, nevelésére, hitem szerint sok kertészkedő akad. Mert nem számíthatunk-e a kulturális jelentőségű kezdeményezések hivatott támogatójára, a vallás- és közoktatásügyi ministeriumra? Ezt semmi esetre sem szabadna nélkülözni, mivel ha közrebozsátandó füzeteink jó részének terjesztését magára vállalja, első sorban megment a szétküldés költségeitől, s másod sorban, mi az ügynek ígér nagy hasznot, a tanfelügyelők, a néptanítók útján az iskolába járó gyerekek számára nemcsak hogy ingyen, hanem a szorgalom vagy jó magaviselet jutalmazásaképen kiosztott füzetek tartalma a legjobbknak kínálkozó utak egyikén furakodik a nép gondolatvilágába. Nem számíthatunk-e a földmivelésügyi ministerium pártolására? Hiszen ugyanazt akarjuk, a mit az ő támogatása mellett mások, egyesek és vállalatok már gyakorolnak. Nem számíthatunk-e a vármegyék támogatására, melyek a nemes czélok előresegítésére alapok, eszközök felett rendelkeznek. Nem számíthatunk-e a közművelődési egyesületek támogatására, melyek működésének célja rokon?

S nem számíthatunk-e a birtokos osztálynak jóakarátára, mely, ha vele megértetjük a közvetve részére is hasznot ígérő kezdeményezés lényegét, a tőle várt csekély áldozatokat szintén nem fogja megtagadni.

Mindezek igénybevételét lehet ugyan egyelőre részben vagy teljesen elodázní, nem lenne azonban helyes elvileg mellőzendőknek egyszersmindenkorra kimondani. Sőt utóbbra nem tartanám még az értékesítés, az elárusítás kérdését sem lehetetlenségnek, kivált ha a jövő a ma még csak a csirázás állapotában veszteglő eszmének kedvezni fog s szélesebb mederbe segíti.

Akadályok, nehézségek mindenesetre felmerülnek minden irányban. Aggályokkal, kétségekkel meg már most is küzködni kell. Lesz-e író, ki a néphez az ő nyelvén, az ő ártatlanul is furfangos eszejárása szerint tud beszélni. Bizom abban, hogy majd csak nevelődik annyi, a mennyi kell, ha ilyenek ma némelyek, a nagyon aggályoskodók szerént nem is volnának. Tárgy? Kinálkozik elég, csak megismerjük őket s tudjuk kiválasztani a lényegest. Bizom abban, hogy szaktársaim az illetékes helyen, külön felhívás nélkül is, tisztán az ügy érdekében igyekeznek majd tájékoztatást nyújtani a felől, hogy milyen irányu, milyen tartalmu közlemények lennének jók, szükségesek, a körülményekhez illők az ő vidékükön s minthogy a füzetes vállalatnak feladata nem az lesz, hogy egyszerre az ország egész területét érdeklő kérdésekkel, hanem hogy egyes vidékek viszonyaihoz mért szűkebb körű és így is az épen időszerű kérdésekkel foglalkozzék, a megadott tájékozás a tárgyak kiválogatásának nehézségén igen sokat fog könnyíteni. S ha lesz író, lesz jól választott tárgycsoport, s a vállalat megindul: lesz-e munkáinknak olvasója?

E kérdést én magam fel nem vetném, csak mások után ismételem. Hiszen az épen a kitüzött célnak egyik főbb részlete, hogy az olvasást, mint a művelődés elmellőzhetlen eszközét, a nép előtt megkedveltessük; hiszen a feladatnak egyik legterhesebbike épen az, hogy a művelődésre való vágnak forrását nyissuk meg a népnek kérges lelkületében; hiszen ha népünk szeretett volna olvasni, s tudná megkülönböztetni, megválogatni s megbecsülni az olvasásra valót annyira, a mennyire szükséges volna, akkor tárgyaltan, indokolatlan lenne a javaslat maga, mely az e tekintetben mutatkozó hiányok kipótlását vallja szándékául.

Annak az ellenvetésnek mérlegelésével pedig, mely kishitűen, s többet mondok gunyos, gögös modorban magát a javaslatot céljával együtt illuzoriusnak, a való világ határain túlcsapó idealizmusnak, lehetetlenségnek, haszontalan avagy kétes s gyér hasznot ígérő teoriának kereszteli, épenséggel nem foglalkozom. Az ilyen vélemény táplálója kisértse meg saját műveltségétől önmagát megfosztani s felebaráti érzésre kevésbé fogékony s nemes érzelmre hideg lelkével sülyeszse le önmagát is abba az ember-rétegbe, melytől a műveltség morzsáit megtagadja s mely emberréteg ép olyan emberekből áll, mint mi vagyunk, csak épen terhebb munkától kérges a tenyerük, több veritéktől áztatott a homlokuk; és habár jobb izü nékik a fáradt testnek pihentetése közben elfogyasztott puszta kenyérfalat, éltüket leélik a nélkül, hogy az embert igazán ember-sorba emelő szellemi életnek lépcsőin hozzánk képest csak botorkálni is megtanulhattak volna.

Nem öleltem fel, nem is birnám felölelni a javaslat s annak lényeges célzata mellett és ellen felhozható

érvek, felemlithető körülmények egész sorát, de már a felsoroltakat figyelembe véve is védelmére kelhetnek két gondolatnak, melyek a részemről egyesületünk elé terjesztett javaslatban már bent foglaltattak ugyan, de melyek a meghozott határozatban egyelőre nem érvényesültek, noha az egyik előttem már is időszerűnek látszik, míg a másik mihamar időszerűvé lehet.

Igen jónak tartanám ugyanis, ha egyesületünk kebelében a szóban lévő cél munkálására egy állandó bizottság alakíttatnék. Hogy mi lenne a feladata, s milyen haszonnal járna e bizottságnak működése, könnyű feiismerni. Ez vinné a vállalat szellemi vezetését, ez gondoskodnék írókról, tárgyakról; ez keresné meg a terjesztés módjait s puhatolná ki a vállalat erkölcsi és anyagi támogatóit; ez foglalkoznék a vállalat erkölcsi sikerének biztosabbá tételéről s a közben felmerülő eszmék gyakorlati értékének megbirálásáról, felkarolásáról s egyszóval ez tartaná kezében a vállalatnak sorsát.

A másik gondolat már a nép gazdasági nevelésének szélesebb mederben történő felkarolását illeti. Ha mi erdészek, egyfelől az erdőgazdaságnak saját s másfelől a közművelődésnek általános érdekében, a mi körünkre szorítkozva szolgálatába állunk a népnevelésnek, vajjon nem várható-e el vagy nem remélhető-e, hogy minden egyes olyan tudományág, mely az ő körében a népet hasonló módon gondjába veheti, szintén tetteleg gondjába is vegye? Hiszen, mint már említettem, eféle már történik is! S ha ami, tudomásom szerint, történik, ez időben inkább csak a mezőgazdaság körébe vágó ismeretek terjesztésével hat az olcsó áron piacra vitt kalendáriumok és a néplap alakjában a népnevelésre, vagy a ponyvára szánt kis

füzetekkel csupán erkölcsnemesítőleg tesz szolgálatot, különleges oktatási cél nélkül: kérdem, vajjon nem léphet-e oktatólag és nevelőleg az orvos, az ügyvéd, a mérnök, az építész vagy a nyilván gyakorlati értékű természettudományok mívelője szintén a nép közé? Nem lehet-e a népnek a vagyonkezelés terén, a biztosítási ügyről, a kereskedelem mivoltát illetőleg hozzá mért alakban s az ő szükségletének megfelelően sokat elmondani, a miről ma, biztosan kárára, még tán sejtelve sincs? Igen is lehet, amint ezt az ugynevezett „Nép könyvtára“ vagy hasonló nevű kiadványok bizonyítják, de melyek elterjedése az értekezésem elején érintett okok miatt nem megnyugtató mértékű. S vajjon nincs-e valamennyi gyakorlati tudományágnak mienkéhez hasonló egyesülete, mely hozzánk hasonlóan működésbe léphetne?

S ha az egyazon célnak mindezek egymásután, külön-külön megnyerhetők lennének — és épen ennek megkísérlését említettem fel s ajánlottam javaslatomban — közeleső gondolatképen támadna fel a viribus unitis elve szerint az egyazon célú szolgáló egyesületeknek, társulatoknak közös munkára való csoportosulása, a mi ismét alapgondolatát adja meg egy, a létező gazdasági és tudományos egyesületek és társulatok erkölcsi, szellemi és anyagi támogatásával létesítendő közös intézménynek, mely aztán már erőteljesen s a sikernek szemmel láthatólag mutakozó jelenségeitől igazoltan fejthetné ki áldásos tevékenységét

Nagyon természetes, hogy ilyen nagyszabású intézmény munkaköre ugy a terjedelmet, valamint a módot illetőleg egyaránt meghaladná a ma előttünk fekvőt. S azt hiszem, megerősödnék annyira is, hogy az írásbeli uton való ismeretterjesztést megbővithetné a szóbelivel, a mi aztán

nem lenne más, mint — a mivel a mult évben sikerült kísérletet tettek a székes-fővárosban — a felnöttek oktatására szánt szabad lyceum intézményének ikertestvére. —

Ezeket óhajtottam elmondani. Elismerem, hogy nem csupán szakunk közvetlen érdekeivel foglalkoztam, s talán lesznek, akik szememre vetik, hogy tulléptem a határt, melyet szaklapba szánt közleménynek megírásánál figyelmen kívül hagyni nem szabad. Mentségemre ismételem, hogy a meggyőződéssel és őszinteséggel magamévá tett ügynek pártfogókat keresni és ezen célból a szaktársaknak mennél nagyobb részét meggyőzni kívántam. Másfelől meg a felvetett kérdést illetőleg nagyon bajos a tisztán kulturális s a tisztán szakbeli, gazdasági érdekeket megkülönböztetni; különválasztani meg épenséggel nem lehet, mert szerves összefüggést kellene széttépni, a mennyiben bizonyos, hogy a miként az erdészet a szakbeli ismeretterjesztés útján egyszersmind a közművelődésnek emelésére hat, a közművelődésnek emelkedése viszont utat egyenget az erdőgazdasági ismeretek terjedése elé.

Ha pedig a tervezetés merésznek látszanék valaki előtt: ne rójjunk meg a miatt senkit, ha elérhetlen magasnak látszó célú tűz a haladás elé; mert ha a cél maga egész teljességében elérhetőnek valóban soha sem bizonyulna, nem lesz vesztés azért, ki feléje haladt, mert — haladt, emelkedett.

A kőbánya-kezelésről.

Irtta: Fúrherr János m. k. erdőgyakornok.

Az erdőgazdaság üzleti bevételeit rendszeres s gondos kezelés mellett a főhasználaton kívül sokféle időszakai vagy állandó mellékhaszonvételek szaporítják. Ezek sorában nagy jelentősége van a főképen műépítészeti célokra alkalmas